

Kinnitatud Alajõe Vallavolikogu 2017.a.
määrusega nr.

ALAJÕE VALLA JÄÄTMEKAVA

2017-2018

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	4
1. JÄÄTMEMAJANDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED JA ARENGU-DOKUMENDID.....	6
1.1. Eesti seadusandlus.....	6
1.2. Alajõe valla jäätmekäitlusalased õigusaktid	6
1.3. Arengudokumendid	6
1.3.1. Eesti keskkonnanstrateegia ja keskkonnategevuskava	6
1.3.2. Riigi jäätmekava 2014-2020	7
1.3.3. Alajõe valla arengukava.....	8
2. ALAJÕE VALLA ÜLDISELOOMUSTUS.....	9
2.1. Asukoht ja rahvastik	9
2.2. Valla majanduse struktuur.....	10
2.3. Veevarustus ja kanalisatsioon	10
3. LOODUSKESKKOND.....	11
3.1. Kaitsealad ja kaitstavad objektid	11
3.2. Jäätmekäitluse hetkeolukord ja prognoosid	12
3.3. Jäätmete teke	13
3.3.1. Segaalmejäätmed.....	14
3.3.2. Pakendijäätmed	14
3.3.3. Biolagunevad jäätmed.....	15
3.3.4. Vanapaber ja papp	15
3.3.5. Tööstusjäätmed.....	15
3.3.6. Ehitus- ja lammutusjäätmed	15
3.3.7. Ohtlikud jäätmed.....	16
3.3.8. Muud jäätmed.....	17
3.4. Alajõe valla jäätmehoolduse peamised probleemid	17
4. JÄÄTMEKAVA MÕJU KESKKONNASEISUNDILE	18
5. JÄÄTMETEKKE VÄLTIMINE, JÄÄTMEKOGUSTE JA JÄÄTMETE OHTLIKKUSE VÄHENDAMINE JA JÄÄTMEDE TAASKASUTAMINE.....	19
5.1. Segaalmejäätmed.....	19

5.2.	Pakendijäätmed.....	19
5.3.	Biolagunevad jäätmed	20
5.4.	Puidujäätmed	20
5.5.	Ehitus- ja lammutusjäätmed.....	20
5.6.	Ohtlikud jäätmed.....	20
5.7.	Muud jäätmed	21
6.	JÄÄTMEKÄITLUSE EESMÄRKIDE REALISEERIMINE.....	22
6.1.	Alajõe valla õigusaktid.....	22
6.2.	Alajõe valla ülesanded	22
6.3.	Jäätmetekitaja ülesanded	22
6.4.	Jäätmehoolduse arendamise rahastamine	23
6.5.	Jäätmevaldajate register	23
7.	ELANIKE TEAVITAMINE JA SELGITUSTÖÖ	24
8.	VASTUTUS	25
9.	JÄÄTMEKÄITLUSE KORRALDAMIST REGULEERIV SEADUSANDLUS.....	25
10.	MAKSUMUS JA FINANTSEERIMINE	29

SISSEJUHATUS

Käesolev Alajõe valla jäätmekava 2017-2018 (edaspidi *jäätmekava*) on kohaliku omavalitsuse üksuse arengukava osa, mis käsitleb Alajõe valla jäätmehoolduse arendamist. Jäätmekava koostamisel võetakse arvesse peamiselt valla arengukavas ja kehtivas riigi jäätmekavas sätestatud ning toetutakse jäätmeseaduses ning muudes jäätmekäitlust käsitlevates seadustes sätestatule.

Jäätmekava eesmärk on käsitleda jäätmehoolduse arendamist, rõhutades sealjuures seatud strateegilisi eesmärke ning käsitledes nende saavutamiseks vajalikke meetmeid ja nende maksusumust. Ülevaade valla jäätmekäitluse hetkeolukorrast hõlmab ülevaadet valla haldusterritooriumil tekkivate jäätmete liigi, koguse, päritolu ja käitluse kohta ning hinnangut tuleviku jäätmevoogude ja täiendavate jäätmerajatiste infrastruktuuri loomise vajaduse kohta.

Käesolev jäätmekava käsitleb kõiki jäätmeliike, mis kuuluvad jäätmeseaduse reguleerimisklassi, ja vastab jäätmeseaduse § 39 lg 3 p 1-10 nõuetele, sisaldades:

- 1) andmeid kavaga hõlmatud territooriumil tekkivate jäätmete liigi, koguse ja päritolu kohta ning hinnangut jäätmevoogude arengule tulevikus;
- 2) olemasolevate jäätmete kogumissüsteemide kirjeldust ning ülevaadet suurematest kõrvaldamis- ja taaskasutamisrajatistest;
- 3) ülevaadet vanaõli, ohtlike jäätmete ja muude jäätmevoogude, mille kohta on Euroopa Liidu tasandil kehtestatud eraldi regulatsioon, käitlemisest;
- 4) uute kogumissüsteemide, olemasolevate jäätmerajatiste sulgemise, täiendavate jäätmerajatiste infrastruktuuri ja sellega seotud investeringute vajaduse hinnangut;
- 5) täiendavaid andmeid jäätmerajatiste infrastruktuuri loomise vajaduse korral tulevaste kõrvaldamis- ja taaskasutamisrajatiste asukoha ning nende võimsuse kohta;
- 6) üldise jäätmekäitluspoliitika kirjeldust, sealhulgas kavandatavate jäätmekäitlustehnoloogiate ja -meetodite või poliitika ülevaadet nende jäätmete osas, mille käitlemiseks on vaja võtta erimeetmeid;
- 7) jäätmekäitlusega seotud organisatsiooniliste aspektide ülevaadet, sealhulgas jäätmekäitlusega tegelevate avalik-õiguslike ja eraõiguslike isikute vahelise vastutuse jaotuse kirjeldust;
- 8) üldsusele või kindlale tarbijarühmale suunatud teadvustamis- ja teavitamiskampaaniate kasutamise ülevaadet;
- 9) andmeid minevikus saastunud jäätme kõrvaldamiskohtade ning nende korrastamiseks võetavate meetmete kohta;
- 10) valdkonna arengukava ja kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava rakendamisest keskkonnale avalduva mõju kirjeldust.

Lisaks käsitleb Alajõe valla jäätmekava jäätmeseaduse §-is 42 lg 2 p 1-3 sätestatud:

- 1) kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatava jäätmeveo arendamist tema haldusterritooriumil, sealhulgas korraldatud jäätmeveo piirkonna või piirkondade määramist;
- 2) jäätmete liigiti kogumise ja sortimise arendamist koos tähtaegadega konkreetsete jäätmeliikide kaupa;
- 3) jäätmehoolduse rahastamist.

Jäätmekava koostamise käigus analüüsiti Alajõe valla jäätmemajandust puudutavaid materjale ja varasemaid uuringuid. Töö seadusandliku baasi annavad Eestis kehtivad seadusandlikud aktid ning normdokumendid.

Käesolev jäätmekava ei saa olla lõplik ja paindumatu tegevuskava, vaid vajaduse korral muudetav strateegia. Muudatusi ning täpsustusi jäätmekavas võivad kaasa tuua lisauuringute või muu informatsiooni laekumisel ilmnevad muutunud hinnangud olukorrale või tulevikutrendidele. Samuti toob muudatuse kaasa viie valla ühinemine Alutaguse vallaks pärast 15.10.2017 kohalike omavalitsuse volikogude valimisi.

Kava realiseerimine sõltub lisaks Alajõe vallas toimuvatele arengutele ka laiemalt üle-Eestilisest jäätmekäitluse alasest ja üldisest majandusarengust. Seetõttu tuleb käesolevat kava vaadelda dünaamilise dokumendina, mida tuleb perioodiliselt üle vaadata ja korrigeerida.

1. JÄÄTMEMAJANDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED JA ARENGU-DOKUMENDID

1.1. Eesti seadusandlus

Peamiseks õigusaktiks, mis reguleerib Eesti Vabariigis jäätmemajandusega seonduvat, on jäätmeseadus, milles on püstitatud üleriigilised jäätmehoolduse arendamise eesmärgid ja põhimõtted. Jäätmeseaduses püstitatud eesmärkide saavutamiseks ning jäätmemajanduse planeerimiseks koostatakse riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavad. Vastavalt jäätmeseadusele on jäätmekäitluse planeerimine ja suunamine oma haldusterritooriumil omavalitsuste ülesanne.

Lisaks jäätmeseadusele reguleerib jäätmete käitlemist pakendiseadus. Pakendi ja pakendijäätmete taaskasutussüsteem peab olema kohaliku omavalitsuse tasandil korraldatud selliselt, et saavutatakse pakendiseaduses toodud pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutuse eesmärgid ning kehtestatud sihtarvud. Pakendiseadus sätestab pakendile ja pakendi kasutamisele esitatavad üldnõuded, pakendi ja pakendist tekkivate jäätmete vältimise ja vähendamise meetmed, pakendi ja pakendijäätmete taaskasutussüsteemi korralduse ning vastutuse kehtestatud nõuete täitmata jätmise eest.

Jäätmekäitluse järelevalve toimimist reguleerib keskkonnajärelevalve seadus. Keskkonnajärelevalve seadus kehtestab riiklikku keskkonnajärelevalvet teostavate ja juhtivate ning riiklikule järelevalvele allutatud isikute õigused ja kohustused. Keskkonnajärelevalve seaduse järgselt on kohalik omavalitsusorgan või asutus üks keskkonnajärelevalve teostajatest.

1.2. Alajõe valla jäätmekäitlusalased õigusaktid

Kohaliku omavalitsuse erinevate õigusaktidega täpsustatakse jäätmehoolduse arendamise aspekte omavalitsuse tasemel.

Alajõe valla jäätmehoolduseeskiri on vastu võetud Alajõe Vallavolikogu 12.03.2015 määrusega nr 3. Jäätmehoolduseeskiri on kehtestatud eesmärgiga rakendada Alajõe vallas jäätmeseaduse ja pakendiseaduse ning nende rakendusaktide nõuded, säilitada puhas ja tervislik elukeskkond, vähendada jäätmete koguseid ning soodustada jäätmete taaskasutamist. Eeskiri määrab kindlaks jäätmehoolduse korra ning jäätmete liigiti käitlemise korra Alajõe haldusterritooriumil ja on kohustuslik kõikidele juriidilistele ning füüsilistele isikutele. Jäätmehooldust Alajõe vallas korraldab ja kontrollib Alajõe Vallavalitsus vastavalt seadusandluses ja eeskirjas ettenähtud korrale.

1.3. Arengudokumendid

1.3.1. Eesti keskkonnastrateegia ja keskkonnategevuskava

Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030 on riigi keskkonnavalase tegevuse kavandamise ja rahvusvahelise koostöö arendamise aluseks. Selle strateegia eesmärgiks on määratleda pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes samas keskkonna valdkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele.

Jäätmete osas on strateegias püstitatud järgmine eesmärk:

- aastal 2030 on tekkivate jäätmete ladestamine vähenenud 30% ning oluliselt on vähendatud tekkivate jäätmete ohtlikkust.
Eesmärgi täitmist aitab jälgida ladestatud olmejäätmete mõõdik, mille baastase on 283 kg/elaniku kohta aastas. Seega on eesmärgiks ladestada 2030. aastal prügilatesse elaniku kohta maksimaalselt 198 kg. Olmejäätmete hulka kuuluvad nii majapidamiste kui ettevõtete tekitatud olmejäätmed.

Et jäätmete ladestamist vähendada, on esmaselt oluline vähendada märkimisväärselt jäätmeteket, kasutades sealjuures tõhusamalt loodusvarasid ja muid ressursse. Selleks on oluline katkestada seosed jäätmetekke ja loodusvarade kasutamise ning majanduskasvu vahel, st majanduskasv ei tohi põhjustada loodusvarade kasutamise ja jäätmekoguste ning negatiivse keskkonnamõju suurenemist. Teiseks on oluline suurendada jäätmete sortimist, taaskasutamist, sh ringlusse võttu, et vähendada kõrvaldatavate jäätmete kogust miinimumini. Oluline on ka vähendada jäätmete ohtlikkust ning ohtlike ainete sisaldust jäätmetes, mis ühtlasi väldib jäätmete käitlemisel õhku, vette ja pinnasesse sattuvate heitkoguste suurenemist.

Strateegia alusel töötatakse välja konkreetsemad tegevused ja fikseeritakse need perioodiliselt koostatavas Eesti keskkonnategevuskavas.

1.3.2. Riigi jäätmekava 2014-2020

„Riigi jäätmekava 2014–2020“ (edaspidi riigi jäätmekava) on kogu jäätmevaldkonda hõlmav arengudokument, milles kirjeldatakse olulisemaid jäätmevaldkonna arengu põhimõtteid ja meetmeid koos ettenähtava tegevusega kuni aastani 2020, et kooskõlas teiste asjasse puutuvate valdkonna arengukavadega saavutada jäätmeseaduses püstitatud jäätmepoliitika eesmärgid. Riigi jäätmekava on kohalike omavalitsuste jäätmekavade koostamise aluseks.

Riigi jäätmekava 2014–2020 peaesmärk on jäätmekäitluse hierarhiat järgiv säästev jäätmehooldus. Jäätmekava strateegilised eesmärgid on seega püstitatud jäätmekäitluse hierarhiat silmas pidades. Iga strateegilise eesmärgi elluviimiseks vajalik tegevus on koondatud kolmeks meetmeks, kusjuures jäätmekavas on esitatud vaid meetme kirjeldus ning mõõdikud meetme elluviimise hindamiseks. Jäätmekava viiakse ellu rakendusplaani alusel, milles on esitatud vajalikud tegevused, selle eelarve liik, vastutaja(d) ning prognoositud maksumus.

Esimeseks strateegiliseks eesmärgiks on vältida ja vähendada jäätmeteket, sh vähendada jäätmete ohtlikkust. Olmejäätmete tekke kasvuprotsent peab jääma alla 1/2 sisemajanduse koguprodukti (SKP) kasvuprotsendist ja pakendijäätmete tekke kasvuprotsent alla 2/3 SKP kasvuprotsendist.

Teiseks strateegiliseks eesmärgiks on võtta jäätmed ringlusse või neid muul viisil taaskasutada maksimaalsel tasemel. Ringlusse võtu osakaal jäätmeliigi kogumassist peab 2020. aastaks olema:

- olmejäätmetel 50%;
- pakendijäätmetel 60%;
- biolagunevatel jäätmetel 13%;
- ehitus-lammutusjäätmetel 70%.

Lisaks peab elektroonikaromude kogumise osakaal olema eelneval kolmel aastal turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmete kogumassist 65% ning kantavate patarei- ja akujäätmete kogumise osakaal jäätmete kogumassist 45%.

Kolmas strateegiline eesmärk on vähendada jäätmetest tulenevat keskkonnariski, tõhustades muuhulgas seiret ning järelevalvet. Käesoleva eesmärgi raames plaanitakse korrastada kõik suletud prügilad ning kõrvaldada suurõnnetuse oht kõigist A-kategooria jäätmehooldlatest.

Riigi jäätmekava 2014-2020 juurde on koostatud ka rakendusplaan aastateks 2014-2017, kus esitatakse nimekiri riigi jäätmekavas sätestatud eesmärkide täitmiseks vajalikest tegevustest, oodatavatest tulemustest, nende hinnangulisest maksumusest rakenduskavaga hõlmatud aastate kaupa ja tegevuste rahastamisallikat.

1.3.3. Alajõe valla arengukava

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37 kohaselt peab iga omavalitsusüksusel olema arengukava, milles määratletakse lühi- ja pikaajalise arengu eesmärgid ning nende saavutamiseks kavandatavad tegevused.

Alajõe valla arengukava 2014-2020 on vastu võetud Alajõe vallavolikogu 14.10.2014 määrusega nr 18. Dokument on aluseks tehtavatele investeringuotsustele ning ellu viidavatele arengutegevustele.

Keskkonnakaitse valdkonnas on arengukava seadnud eesmärgiks looduskeskkonna väärtustamise Alajõe vallas, mille indikaatoriteks on:

- 1) hoonete energiatõhususe ning taastuvate energiaallikate kasutamise suurenemine;
- 2) kõikide majapidamiste liitumine ühe jäätmeveopiirkonnaga.

Strateegilise eesmärgi saavutamiseks vajalikud tegevused, sh jäätmekäitlusvaldkonnas, on:

- 1) loodusobjektide ja haljasalade korrastamine ning hooldus;
- 2) loodusressursside säästev kasutamine;
- 3) looduskeskkonna saasteohu vähendamine ning seisundi parandamine.

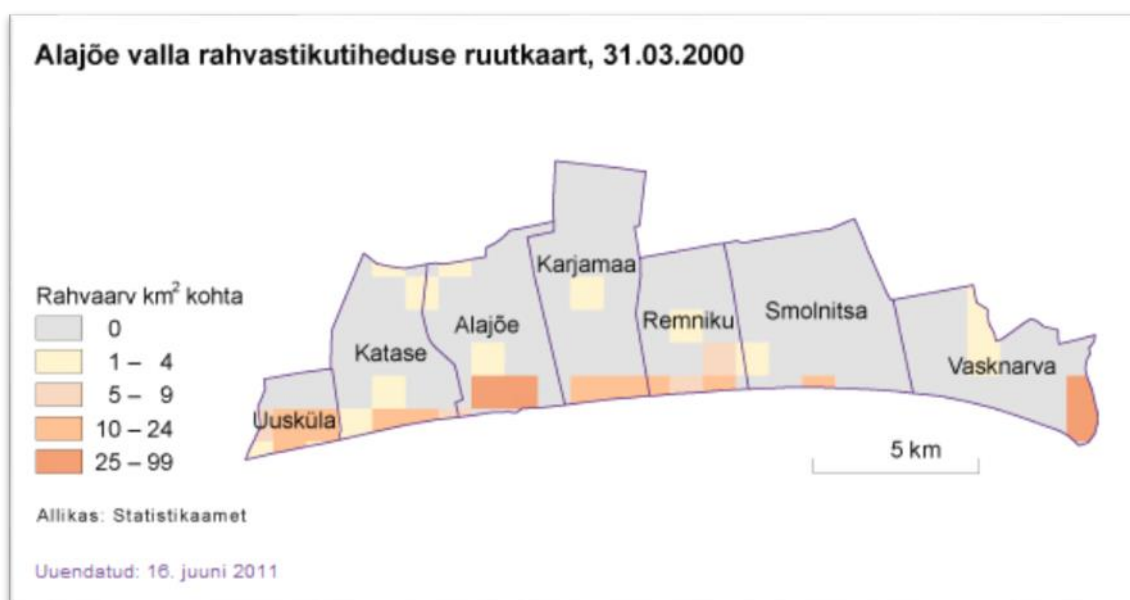
2. ALAJÕE VALLA ÜLDISELOOMUSTUS

2.1. Asukoht ja rahvastik

Alajõe vald asub Ida-Virumaa maakonna lõunaosas ning selle pindala on 109,61 km². Vald laiub piki Peipsi järve rannikut Uuskülast kuni Narva jõe lähteni, Piirneb Illuka ja Iisaku valdadega. Piki rannikut on metsaga kaetud liivaluited, mis põhjaosas muutuvad soiseks tasandiks.

Valla keskus on Alajõe küla, mis asub 44 km Jõhvist. Alajõe vallas asuvad veel Karjamaa, Katase, Remniku, Smolnitsa, Uusküla ja Vasknarva küla.

Jäätmehoolduse korraldamist mõjutab omavalitsusüksuse suurus ja rahvaarv. Eesti keskmine asustustihedus on 30,3 inimest ruutkilomeetril ja asulate paiknemistihedus 7,7 asulat 100 ruutkilomeetri kohta. Alajõe valla pindala on 109.61 km² ja rahvaarv 592 inimest (01. aprill 2017. a), alaliselt elab vallas ligemale 300 inimest. Seega kuulub Alajõe vald Eesti hõredasti asustatud valdade hulka, asustustihedusega 5,4 in/km². Asulate paiknemistihedus on küll seitse asulat 100 km² kohta, kuid asulad on kõik väikese elanike arvuga külad.

Joonis 1 Alajõe valla rahvastikutiheduse ruutkaart

Tabel 1 Asustustihedus 2003, 2008, 2012, 2014 ja 2017

2003	2008	2012	2014	2017
3,5	3,0	2,7	3,6	5,4

Alajõe valla külade elanike arvu ja pindalaid iseloomustab alljärgnev tabel (andmed seisuga 01. aprill 2017. a)

Asula nimetus	Elanike arv	Pindala (km²)
Alajõe küla	159	32
Katase küla	111	17
Karjamaa küla	42	6
Remniku küla	89	16
Smolnitsa küla	11	2
Uusküla küla	63	10
Vasknarva küla	105	17
Sissekirjutus valla tasandil	12	

Tabel 2 Elanike arv asulates

Alajõe valla iseärasuseks on suur suvilakinnistute arv, mille kasutamise tõttu kasvab jäätmekoormus ajavahemikul maist-septembrini mitmekordseks.

Alajõe valla jäätmeregistris on registreeritud 963 jäätmetekke kohta, jäätmevaldajaid 1135.

Veopiirkonnas asuvate suvilate, üksikelanute ja korterelamute arv ning korterite arv korterelamutes valla lõikes on toodud alljärgnevas tabelis.

Suvila, aiamaja arv	üksikelanute arv	Korterelamute arv	Korterite arv
608	579	1	15

Tabel 3 Elamute arv Alajõe vallas (01.01.2016.a. seisuga)

2.2. Valla majanduse struktuur

Alajõe vallal ei ole keskset elamumajanduse ettevõtet nagu seda on kõrvalasuvates Iisaku või Mäetaguse vallas.

Statistikaameti andmetel oli Alajõe vallas statistilisse profiili kuuluvatest ettevõtetest 01.01.2017. aasta seisuga registreeritud 40 ettevõtet. Peamisteks tegevusvaldkondadeks on põllu- ja metsamajandus ning kalapüük (27 ettevõtet), millele järgneb hulgi- ja jaekaubandus (3 ettevõtet), veondus (2 ettevõtet), majutus- ja toitlustus (2 ettevõtet). Seega ei ole Alajõe valla territooriumil suuri ettevõtteid, mille tegevusega kaasneks olulist jäätmeteket.

Valla territooriumile ei ole väljastatud mitmeid maavara kaevandamise lubasid põlevkivi ja kruusa kaevandamiseks, turba kaevandamist valla territooriumil ei toimu.

2.3. Veevarustus ja kanalisatsioon

Alajõe vallas puudub 2017 aasta seisuga ühiskanalisatsioon ja -veevarustus. Vallal on välja töötatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava kuni aastani 2020, kuid ühisveevärgi ehitamist seoses ressursside püüdmisega alustatud ei ole. Kinnistud omavad personaalset salv- või puurkaevu ning lokaalset kanalisatsioonisüsteemi.

3. LOODUSKESKKOND

Alajõe valla territooriumil asuvad osaliselt üleriigilise tähtsusega Eesti põlevkivimaardla Peipsi ja Permisküla uuringuväljad. Kohaliku tähtsusega maavaraks on turvas, mille maardlad asuvad Alajõe valla territooriumil Agusalu turbamaardla väikesed lahustükid ja Võhmajärve (Valgesoo) turbamaardla. Vallast voolab läbi Alajõgi, Narva jõgi ja Jaama jõgi.

Lähitulevikus on prioriteetsed alad eelkõige väikesadamad ja parkimisplatsid ning puhkealad koos majutus-, teenindus- ja/või toitlustushoonete rajamisega.

3.1. Kaitsealad ja kaitstavad objektid

Alajõe valla territooriumile jääb kaks maastikukaitseala: Smolnitsa ja Struuga; kaks Natura 2000 linnu- ja loodusala: Agusalu ja Struuga; Narva jõe ülemjooksu hoiuala.

Smolnitsa maastikukaitseala (240 ha) on moodustatud Peipsi põhjaosa liivikuliste luidete ja nende taimeestiku kaitseks. Luitevalli, mis on osaliselt kaetud kinnistumata liivaga, ulatub siin kuni 5 m kõrguseni. Smolnitsa rannikut tuntakse laulvate liivade alana.

Luidetele on iseloomulik vareskaera ja liivaruheina taimekooslus. Luitevalli taha jääb väiksemaid sooalaseid, liigniiskeid metsi (tarna-soovikumetsad, rabastuvad sinikametsad) ja ka arumetsi (mustikapalumetsad).

Loodusmetsana säilitatakse ca 800 m pikkust lõiku kaitseala keskosas, kus kasvab hästi väljakujunenud tarnakaasik.

Struuga maastikukaitseala (1244 ha) loodi Ida – Viru maakonnas Illuka ja Alajõe vallas 2007. aastal, et kaitsta vanajõgesid, luhtade elustikku ning rändlinnuliikide elupaiku. See on Ida – Virumaa üks nooremaid ja ainulaadsemaid kaitsealasid. Vastavalt kaitsekorrale ja majandustegevuse piiramise astmele on kogu ala määratletud sihtkaitsevööndina. Truuga MK on registreeritud hulk kaitsealuseid looma- ja taimeliike. Euroopa väärtustatud elupaigana hinnatakse Struuga maastikukaitsealal jõgesid ja ojasid ning lamminiite.

Agusalu looduskaitseala (11 003 ha) asub Eesti suurima, Puhatu soostiku lõunaosas. Kaitseala on loodud 1981. a piirkonnale iseloomulike inimtegevusest vähemõjutatud soomassiivide ja nendega seotud metsakoosluste ning haruldaste liikide kaitseks. Soo on tekkinud Ürg – Peipsi järve luidetevaheliste järvealade ning osaliselt ka mineraalma soostumisel. Kaitsealal asub kaks jäänukjärve. Agusalu soo omapäraks on ida – läänesuunaliste palumännikutega kõrgete, kitsaste liivaseljandike (kriivade) vaheldumine väikeste rabadega. Lagedaid väikerabasad ümbritsevad siirdesoolised alad või märjad ubalehe – villpea õõtsiksood. Siin on hästi jälgitavad soo kõik arengustaadiumid madalsoost rabani. Soostik on põline meri- ja kaljukotka, metsise ja rabapüü eluala. Agusalu on jõhvikavarudelt üks rikkamaid soid Eestis.

Narva jõgi on Eesti veerohkem jõgi (pikkus vaid 75 km). Narva jõe minimaalne vooluhulk on suurem kui ülejäänud eesti jõgede summaarne keskmine vooluhulk. Narva jõgi suubub Soome lahte Narva – Jõesuus.

Lisaks on vallas märgitud üks kaitstav looduse üksikobjekt – Katase kadakas. looduskaitsealune kadakas asub Alajõe vallas Katase külas 10 m maanteest Peipsi järve poole. Puu tüve ümbermõõt poole meetri kõrguselt on 67 cm, kõrgus 8 m. Pool kadaka võrast on kuivanud. Puu on Katase küla tuntuim vaatamisväärsus.

3.2. Jäätmekäitluse hetkeolukord ja prognoosid

Alajõe valla territooriumil kehtib 30.12.2013 vastu võetus määrus nr 56 Alajõe Vallavolikogu „Jäätmeliikide, millele kohaldatakse korraldatud jäätmevedu, vedamissageduse ja -aja, jäätmeveo piirkondade ja jäätmeveo suurus määramise kord“ ning Alajõe valla jäätmehoolduseeskiri, mis on vallavolikogu poolt vastu võetud 12.03.2015 määrusega nr 3.

Alajõe Vallavolikogu 01.04.2015.a määrusega nr 6 on asutatud Alajõe valla jäätmevaldajate register.

Alates 01.04.2016 aastast osutab Alajõe valla territooriumil jäätmeveoteenust jäätmekäitlusettevõtte Ekovir OÜ. Kontsessioonileping on sõlmitud 60 kuuks ning see kehtib kuni 20.11.2020 aastani.

2016. aastal liitus Alajõe vald geoinfosüsteemiga KOVGIS EVALD ning kasutab selles süsteemis interaktiivset jäätmemoodulit, mis võimaldab kiirelt ja paindlikult koguda jäätmealast infot ning uuendada ja täpsustada olemasolevaid andmeid.

Kohaliku omavalitsuse tasandil on moodustatud Alajõe vallas üks korraldatud jäätmeveo piirkond. Alajõe vallas rakendatakse kahetasandilist jäätmekäitlussüsteemi:

Esimene tasand – jäätmevaldajate poolne jäätmete sorteerimine nende tekkekohas, st kodumajapidamistes, orgaaniliste jäätmete kompostimine koduaias ning põletatavate jäätmete (paber, papp, puit) põletamine lokaalsetes küttekolletes.

Teine tasand (kohaliku omavalitsuse tasand) – elanikkonnalt kohtsorteeritud jäätmete kogumine jäätmete kogumispunktides ja üksikkonteinerites (sh pakendikonteinerid).

Jäätmeveo korraldusega seotud ülesanded on kehtestatud Alajõe vallas „Alajõe valla jäätmehoolduseeskirjaga“, millega sätestatakse jäätmekäitluse korraldus ja tehnilised nõuded.

Jäätmeettevõttega on sõlminud lepingud konteinerite laenutamiseks ja tühjendamiseks ka paljud ühepereelamute omanikud, samuti kauplused, toitlustusettevõtted, äriettevõtted nii keskuse kui ka külade territooriumitel. Elamute ja korterite valdajad, kes konteineri laenutamiseks lepingut pole sõlminud loetakse korraldatud jäätmeveoga liitunuks miinimumpaketi alusel, mis tähendab jäätmekoti äravedu kord kuus. Konteinerite tühjendamine suuremate elamute, äriettevõtete juures toimub kaks korda kuus.

Alajõe vallas on korraldatud jäätmeveoga liitumiskohustusest vabastatud isikud, kellel on jäätmeluba olmejäätmete käitlemiseks või kompleksluba või jäätmeseaduse § 69 lõike 4 alusel Alajõe Vallavalitsuse loal. Alajõe Vallavalitsus teavitab jäätmevedajat regulaarselt liitumist puudutavatest otsustest.

Jäätmete kogumiseks on Alajõe valla territooriumile paigutatud üldkasutatavad segaolmejäätmete kogumise konteinerid mahutavusega 0,8 m³, mis asuvad:

Alajõel: valla rahvamaja juures (1 tk), vallamaja taga (2tk), kalmistul (2tk), külaplatsil (1tk)

Vasknarvas: kalmistul (1tk) , Kaluri parklas (1tk)

Pakendikonteinerid asuvad Vasknarva külaplatsil, Alajõel vallamaja taga ning Alajõe bussipeatuse kõrval.

Klaasikonteinerid asuvad Uuskülas bussipeatuse kõrval, Katasel bussipeatuse kõrval, Alajõel Rosiita kinnistu vastas, Remnikus külaplatsil, Vasknarvas külaplatsil ja Karjamaal.

Kord aastas tellib vallavalitsus konteineri vana mööbli ja olmetehnika kogumiseks. Kulutused selleks on ette nähtud valla eelarves ja elanikele on see tasuta. Riigimetsa Majandamise Keskus on paigaldanud prügikonteinereid Peipsi järve telkimisalale Uuskülas.

Ohtlike jäätmete kogumispunkt asub Iisaku alevikus, jäätmete vastuvõtmist, hoidmist ja ära-vedu korraldab Iisaku Elamumajandus OÜ kooskõlas Iisaku valla jäätmehoolduseeskirjaga. Ohtlikud jäätmed (vanad õlid, värvid, värvipurgid ja õlikanistrid, tahm ja pigi, õline saepuru, vanad patareid, koduelektroonika, päevavalguslampide torud, külmikud) hoitakse eraldi anumates, kastides ja mahutites. Kord aastas korraldab Alajõe vallavalitsus vana koduelektroonika äraveo ja üleandmise Iisaku ohtlike jäätmete kogumispunkti.

Valla territooriumil tegutsevad juriidilised isikud peavad ohtlikud jäätmed üle andma jäätmeluba ja ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale jäätmekäitlusettevõttele. Valla territooriumil asuvatel kalandusettevõtetel jäätmetega probleeme ei ole.

Biojäätmete kogumist vallas ei toimu.

Jääkreostusega on valla territooriumil mõnevõrra parem olukord kui mujal Ida-Virumaal. Põlevkivi kaevandamist ja ümbertöötlemist valla territooriumil ei toimu. Tegeleda tuleb üksikute prügi ja ehitusjäätmete maha paneku kohtade koristamisega. Valla territooriumil on hulgaliselt eterniitkatuseid, mis lähiaastatel kuuluvad vahetamisele. Tuleb jälgida, et eterniidijäätmed jõuaks jäätmehooldlasse, mitte aga teedele aukude täiteks ja metsa alla.

3.3. Jäätmete teke

Alajõe valla jäätmevaldajate poolt korraldatud jäätmeveo käigus käitlemiseks üle antud segaolmejäätmete kogused viimastel aastatel on olnud järgmised:

2011.a. – 2093 m³, 2012.a. – 2307,8 m³, 2013.a. – 2176 m³, 2014.a. – 2615 m³.

Paberi ja kartongi kogus on ~20 tonni aastas.

Alajõe vallas võib tekkivaid jäätmeid, arvestades ka ettevõtete iseärasusi, liigitada järgnevalt:

a) kõigis inimtegevuse valdkondades tekkivad jäätmed:

- kodumajapidamises tekkivad segaolmejäätmed;
- ettevõtetes, asutustes jm. tekkivad olmejäätmetega sarnased jäätmed;
- taaskasutatavad jäätmed;
- biolagunevad jäätmed;
- ehitus- ja lammutusjäätmed;
- ohtlikud jäätmed;

b) muud jäätmed, mis sõltuvad ettevõtte profiilist.

3.3.1. Segaolemejäätmed

Segaolemejäätmed on kodumajapidamise jäätmed ja samalaadsed kaubandus-, tööstus- ja ametiasutustejäätmed, sealhulgas liigiti kogutud jäätmed. Olmejäätmetes võib sisalduda nii tava- kui ka ohtlikke jäätmeid ja need ei ole koostiselt ühtsed. Olmejäätmete koostise määravad paljud tegurid: tarbimisharjumused, kohapealne sorteerimismäär, aastaaeg, elamutüüp, elanike sorteerimisteadlikkus jne.

Segaolemejäätmed on ainuke jäätmeliik, mida kogutakse elanikelt korraldatud jäätmeveo raames. Olmejäätmete tekitamine on eriti intensiivne kevad-sügisperioodil (maist-oktoobrini), kui suvila- ja elamuomanikud elavad paikselt Alajõe vallas. Sügis-, talve- ja kevadperioodil on jäätmete teket mitmekordselt väiksem. (Aastaringelt elab vallas umbes paarsada elanikku).

3.3.2. Pakendijäätmed

Pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba mahutamiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kättetoimetamiseks ja esitlemiseks selle kauba olelusringi vältel: toormest kuni valmiskaubani ning tootja käest tarbija kätte jõudmiseni. Pakendiks loetakse ka samal eesmärgil kasutatavad ühekorrapakendeid.

Pakendiseadus kehtestab nõuded pakendi ja pakendijäätmete kasutamisele, soodustades sellega pakendi või pakendimaterjali ringlust ja taaskasutamist. Pakendid ja nendest tekkivad jäätmed on üheks oluliseks jäätmetekke aspektiks, millele on viimasel ajal tähelepanu pööratud. Suur osa pakendijäätmetest on ühekorrapakendid, mille taaskasutamise süsteem ei ole veel välja kujunenud. Korraldatud on alkoholi- ja joogipakendite (klaas-, plast- ja metallpakendite) kogumine, sorteerimine ja taaskasutamine, millele andis tõuke pakendiaktsiisi seadus ja pakenditele kehtestatud tagatisraha süsteem (nn pandipakendid).

Pakendiseadus lähtub tootjavastutuse põhimõttest, mis tähendab, et pakendiettevõtjad (pakendajad, maaletoojad, sisuliselt ka kaubandus), on kohustatud tasuta tagasi võtma kõik pakendid, mis on turule toodud. Pakendiseaduse § 20 alusel on pakendiettevõtja, kes müüb pakendatud kaupa lõppkasutajale või tarbijale, kohustatud lõppkasutajalt või tarbijalt tasuta tagasi võtma müüdud kauba müügipakendi ja -pakendijäätmed. Tagasivõtmise nõue hõlmab vaid pakendit, mille tüüp, kuju ja suurus vastavad selles müügikohas müüdava kauba pakendile ja selle kauba müüja poolt üleantava kauba pakendile. Sellest tulenevalt peab olema müügikohtades informatiivne teade tarbijatele pakendi tagasivõtmise kohast (lähima pakendijäätme vastuvõtupunkti või konteineri asukoht).

Praegu võib Alajõe valla pakendi ja pakendijäätmete kogumise võrgustiku tihedust pidada heaks. Kogumiskohtade arv ja paigutus vastab pakendiseaduses sätestatud nõuetele (pakendiseaduse § 171 lg 1 p 3: kui asustustihedus on alla 500 elaniku/km², peab olema tagatud vähemalt üks kogumiskoht 500 elaniku kohta).

Alajõe valla geoinfosüsteemi Evald andmetel on klaaspakendite äraandmiseks paigaldatud kuus avalikku konteinerit.

Alajõe vallas ei ole paigutatud pandipakendi automaati. Lähim pandipakendi automaat asub Iisaku vallas Grossi kaubakeskuse hoones.

3.3.3. Biolagunevad jäätmed

Biolagunevad jäätmed on orgaanilised jäätmed, mis lagunevad bakterite, mikroorganismide ja seente toimel – toidujäätmed, aia- ja haljastusjäätmed, reoveesete jmt. Biolagunevad jäätmed moodustavad suure osa olmejäätmetest, nende ladestamine prügilates on üheks peamiseks prügilate keskkonnamõju põhjustajaks (reostunud nõrgvete teke, haisu ning prügilagaasi eraldumine). Biolagunevate jäätmetele lisanduvad samuti olmelise päritoluga haljastusjäätmed, mis tekivad ka üldkasutatavate aladelt, andmed tekkivate jäätmekoguste kohta on puudulikud. Koduaedades tekkivate haljastusjäätmete käitlemisel on laialt levinud kohapealne kompostimine ja okste põletamine, mistõttu need jäätmed ei satu tsentraliseeritud jäätmekäitlussüsteemi. Alajõe on tulenevalt kinnistuste suurusest kompostimine võimalik kõikjal kinnistutel.

3.3.4. Vanapaber ja papp

Prügilasse ladestatavate jäätmete hulgas on paberi osa Alajõe vallas oluliselt väike, sest palju paberijäätmeid põletatakse majapidamistes, vaid osa satub segaolmejäätmete hulka.

3.3.5. Tööstusjäätmed

Tööstusjäätmeid Alajõe vallas praktiliselt ei teki, seetõttu on nende osakaal üldises jäätmekäitluses minimaalne.

3.3.6. Ehitus- ja lammutusjäätmed

Ehitus- ja lammutusjäätmed on jäätmed, mis tekivad ehitiste või nende osade rajamisel, lammutamisel, renoveerimisel või restaureerimisel.

Ehitusjäätmete hulka kuuluvad puidu, metalli, betooni, telliste, ehituskivide, klaasi ja muude ehitusmaterjalide jäätmed, sh need, mis sisaldavad asbesti ja teisi ohtlikke jäätmeid ning väljaveetav pinnas, mis tekivad ehitamisel ja remontimisel (edaspidi ehitamisel) ning mida ehitusobjektile tööd tegemiseks ei kasutata.

Vastavalt Alajõe valla jäätmehoolduseeskirjale tuleb ehitusjäätmed sortida liikidesse nende tekkekohal. Sortimisel lähtutakse jäätmete taaskasutusvõimalustest. Eraldi tuleb sortida:

1. puit;
2. kiletamata paber ja kartong;
3. metall;
4. mineraalsed jäätmed (kivid, ehituskivid ja tellised, krohv, betoon, kips, lehtklaas jne);
5. raudbetoon- ja betoondetailid.

Juhul, kui ehitusjäätmete tekkekohas puudub võimalus nende sortimiseks või see osutub majanduslikult ebaotstarbekaks, tuleb jäätmed anda töötlemiseks üle vastavale jäätmelooga jäätmekäitlejale, kes teeb selle töö teenustöona. Eelistada tuleb ettevõtet, kes tagab jäätmete täielikuma taaskasutamise.

Ehitus- ja lammutusjäätmetest tuleb eraldi koguda ohtlikud ehitusjäätmed, mille hulka kuuluvad:

1. asbesti sisaldavad jäätmed nagu eterniit, asbesttsementplaadid, asbesttsementtorud, isolatsiooni materjalid jne;
2. värvi-, laki-, liimi- ja vaigujäätmed ning neid sisaldanud tühi taara ja nendega immutatud materjalid jne;

3. naftaprojekte sisaldavad jäätmed nagu tõrvapapp, immutatud isolatsioonmaterjalid jne;
4. saastunud pinnas

Ohtlikud ehitusjäätmed, välja arvatud saastunud pinnas, tuleb koguda liikide kaupa eraldi kogumismahutitesse. Ohtlike ehitusjäätmete valdaja vastutab nende ohutu hoidmise eest kuni jäätmete üleandmiseni ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale jäätmekäitlejale.

Ehitusjäätmete käitlemise eest vastutab jäätmevaldaja – ehitise omanik, kui tema ja ehitusettevõtja või kinnisvaraarendaja vaheline leping ei näe ette teisiti, või muu isik, kelle valduses on jäätmed.

Ehitusjäätmete valdaja on kohustatud korraldama oma jäätmete taaskasutamise või andma jäätmed käitlemiseks üle jäätmeluba omavale või jäätmekäitlejana registreeritud isikule.

Käesoleval ajal ei ole Alajõe vallas ehitus- ja lammutusjäätmete vastuvõtupunkti. Lähim jäätmete vastuvõtupunkt on Uikala prügila.

Alajõe vallavalitsus peab ülevaadet vallas tehtavast ehitus- ja lammutustegevusest, seepärast on olemas informatsioon tekkivate jäätmete äraveo kohta valla territooriumilt ning tagatud kontroll eeskirja täitmise osas.

3.3.7. Ohtlikud jäätmed

Ohtlikud jäätmed on jäätmed, mis oma kahjuliku toime tõttu võivad olla ohtlikud tervisele, varale või keskkonnale.

Tavaliselt kodumajapidamises tekkivad ohtlikud jäätmed on:

1. aegunud ravimid;
2. elavhõbeda kraadiklaasid;
3. kodukemikaalid;
4. vanaõli, õlised kaltsud, õlifiltrid;
5. värvi-, laki-, liimi- ja lahustijäägid;
6. väetised ja pestitsiidid;
7. rotimürk jm biotsiidid;
8. kompaktlambid (ehk säästupirnid), päevavalguslambid;
9. patareid ja akud.

Ohtlikke jäätmeid tuleb hoiustada nii, et need ei reostaks pinna- või põhjavett ega põhjustaks teisi keskkonnakahjustusi. Vedelaid ohtlikke jäätmeid peab säilitama kindlalt suletavates kogumismahutites, mis välistab nende sattumise maapinnale, põhjavette või kanalisatsiooni.

Ettevõtetes tekib ohtlike jäätmetena nii spetsiifilisi tootmisjääke kui ka kodumajapidamistega sarnaseid ohtlikke jäätmeid. Asutused ja ettevõtted peavad ise korraldama oma ohtlike jäätmete kogumise, ajutise ladustamise ja üleandmise vastavat litsentsi omavatele ohtlike jäätmete käitlejatele.

Alajõe valla elanikud saavad oma ohtlikud jäätmed tasuta ära anda ohtlike jäätmete kogumispunktis Iisaku alevikus (katlamaja kõrval). Patareide kogumiskastid asuvad kaupluses ja valla majas. Muid ohtlikke jäätmeid, sealhulgas aegunud ravimeid ning õlifiltreid, õlijäätmeid ja akusid, saavad valla elanikud viia ohtlike jäätmete kogumispunkti.

Avaliku huvi ilmnemisel korraldatakse ohtlike jäätmete kogumisring vallas.

Majapidamiste tekitatud ohtlike jäätmete kogused on senini olnud aastas kuni paar tonni. Olulist ohtlike jäätmete tekkekoguste tõusu järgnevas perioodiks näha ei ole

3.3.8. Muud jäätmed

Kogukateks jäätmeteks on oma tarbimisväärtuse minetanud või muudel põhjustel kasutuselt kõrvaldatud mööbel, pliidid ja muu majapidamistehnika. Üldjuhul on tegemist tavajäätmetega, kuid osa neist võivad sisaldada ka ohtlike aineid (külmkappides kasutatav freoon, halogeenlambid, raskemetallid, elektri- ja elektroonikaseadmetes sisalduvad ohtlikud ühendid jms).

Kogukad jäätmed tekitavad probleeme jäätmeveol ning jäätmete ladustamisel. Vastavasse kogumiskohta toodud kogukate jäätmete uuesti kasutuselevõtmise praktika on teistes maades laialt levinud, viimastel aegadel on taolist hakatud rakendama ka Eestis. Kohesest taaskasutusest samm edasi on nimetatud asjade pisiremondi tegemine enne kasutusse võtmist.

Suuremõdulise, kasutusest väljas komplektse kodutehnika kogumiseks on kevadeti maikuus organiseeritud vallasisene tasuta kogumine. Samuti on organiseeritud suuremõtmelise olmeprügi kogumine ja äravedu ajutiste konteineritega.

3.4. Alajõe valla jäätmehoolduse peamised probleemid

Kaunis looduskeskkond ja piirkonna atraktiivsus on järjest enam valda meelitanud uuselanikke. Seni domineerivad piirkonna elamufondis pereelamud, suvilapiirkondades omanäolised ja eripärase iseloomuga suvilad (hooajalised elamud). Arvestades juba väljakujunenud asustusstruktuuri, elamufondi paiknemist ja iseloomu, on jätkuv suund pereelamute rajamisele.

Kui 01.01.2011 seisuga ei olnud Alajõe vallas kasutusele võetud ühtegi uusehitist, siis 2013.a. ja 2014.aasta 17.09 seisuga on välja antud 35 kasutusluba üksikelamute kasutusse võtmiseks. Ajavahemikul 01.01.2016-01.08.2017 taotleti aga 32 uut ehitusluba. Võrreldes teiste ühinevate valdade ehitustegevusega on see Alajõe vallas kõige intensiivsem.

Alajõe valla jäätmekäitluse peamiseks probleemiks on suvilakasutajatest jäätmetekitajate hüppeline kasv viimaste aastate jooksul ning peamise osa jäätmetekkest kuhjumine lühikesele perioodile aastas (kevad- ja suvekuud), mis suurendab koormust jäätmemajanduse korraldamisel (sh järelevalve). Seetõttu on vallavalitsuse struktuuris planeeritud täiendav ajutine heakorratõtaja ametikoht kevad- ja suvekuudeks, kelle ülesandeks on konteinerite ja prügi kogumiskohtade seire.

4. JÄÄTMEKAVA MÕJU KESKKONNASEISUNDILE

Alajõe vallas ei toimu loodusvara vajavat jäätmekäitlust, samuti ei ole selle tekkimist lähiajal ette näha.

Jäätmekäitluse negatiivse keskkonnamõju kontrollimise ja vähendamise eeltingimusteks on kõigi jäätmetekitajate lülitamine korraldatud jäätmekäitlussüsteemi ja kontroll tekkivate jäätmevoogude üle.

Jäätmete kogumise keskkonnamõju avaldub eelkõige nende ladustamisel. Tähelepanu tuleb pöörata ohtlike jäätmete ohutule ladustamisele või nende üleandmisele käitlejale. Alajõe valla territooriumil puudub püsiv ohtlike jäätmete kogumise koht, kuid lähim võimalus anda üle ohtlike jäätmeid on 11 km kaugusel Iisaku alevikus.

Jäätmete taaskasutamise keskkonnamõju sõltub taaskasutamise meetodist ja tingimustest, mille määrab jäätmete korduskasutuse või taaskasutatava materjali taastootmise viis. Alajõe vallas toimuva jäätmete taaskasutusega ei kaasne korrektse tegevuse korral olulist keskkonnamõju. Paljud valla majapidamised taaskasutavad olmejäätmeid: paber, papp või puidujäätmed põletatakse kütusena; biolagunevad ja orgaanilised jäätmed kasutatakse kompostina; sõnnik mullaviljakuse tõstmiseks. Sõnniku käitlusele tuleb tagada sõnnikuhoidlate vastavus kehtestatud vee-kaitsenõuetele, sõnniku laotamisel tuleb järgida selleks kehtestatud piiranguid (nii ajalised kui ruumilised). Alajõe valla territooriumil peetakse põllumajandusloomi väga vähesel määral ning üksikutes majapidamistes (kodulinnud).

Puidujäätmete taaskasutusel (kasutamisel kütusena) tuleb tagada sobivad põletustingimused, vältida tuleb ohtlike ainete immutatud või reostunud puidu põletamist.

Negatiivse keskkonnamõju põhjustavad aga üksikud omavolilised keskkonda viidud prügikoor-
mad, eriti ohtlikud jäätmed, mida võib kohati leida nii valla metsadest, rabadest ja teeservadelt.

Kontroll jäätmeseaduse nõuete rikkujate väljaselgitamiseks on olnud küllaltki raske ja vajab tõhusamat tegutsemist ning ka koostööd erinevate institutsioonide vahel.

5. JÄÄTMETEKKE VÄLTIMINE, JÄÄTMEKOGUSTE JA JÄÄTMETE OHTLIKKUSE VÄHENDAMINE JA JÄÄTMETE TAASKASUTAMINE

- Kavandada, projekteerida, valmistada ja sisse vedada eeskätt selliseid tooteid, mis on kestvad ja korduvkasutatavad ning mille kasutuselt kõrvaldamisel tekkivad jäätmed on taaskasutatavad võimalikult suurel määral;
- Tõsta elanikkonna ja ettevõtjate teadlikkust jäätmetekkega kaasnevatest ohtudest ja nende vältimise ja vähendamise võimalustest;
- Kujundada kogu valla elanikkonnas keskkonnasõbralikke harjumusi ja kaasata neid keskkonnateadliku ellusuhtumise kujunemisse.
- Eelistada tootmistegevuse arendamisel valla territooriumil tootmist, millega kaasneb võimalikult väike jäätmete teke;
- Maksimaalselt püüda vältida tootmistegevust, kus tekivad ohtlikud jäätmed;
- Laiendada ja tõhustada jäätmete sorteerimist ja taaskasutamist, paigaldades eriliigilisi konteinereid;
- Nõuda ehitisprojektide esitajatelt taaskasutatavate ehitus- ja lammutusjäätmete ja ohtlike jäätmete eraldi kogumist ja jäätmekäitlejale üle andmist ning vajadusel selle tõendamist;
- Lubada tavajäätmete vedu teenustööna (kui veokil ei ole nõutav jäätmeluba) ainult isikutel, kes on registreeritud asukohajärgses keskkonnaametis;
- Uute ja rekonstrueeritavate ettevõtete puhul parimate võimalike jäätmevaese tehnoloogiate rakendamine;
- Kõikide ettevõtete puhul jäätmekäitlussüsteemi parem korraldatus ja kaasatus;
- Suunata elanikke Iisaku ohtlike jäätmete vastuvõtukohta, kus võetakse elanikelt tasuta vastu ohtlike jäätmeid (akud, patareid, määrdõlid, värvid, vanad rehvid jms.).

5.1. Segaolemejäätmed

Nimetatud jäätmed tekivad nii kogumajapidamistes, asutustes kui ka ettevõtetes.

Segaolemejäätmete koguste vähendamiseks ja taaskasutamise suurendamiseks:

- peavad elanikud tegelema kohtsorteerimisega: eraldama segaolemejäätmete hulgast muud jäätmed (nt ehitus- ja lammutusjäätmed; taaskasutatavad materjalid: paber, papp, plast, klaas, metall) ja võimalusel suunaks taaskasutusse sorteeritud olmejäätmeid;
- sorteerida segaolemejäätmetest välja biolagunevad jäätmed.

5.2. Pakendijäätmed

Pakendijäätmed moodustavad olulise osa olmes tekkivatest jäätmetest. Prioriteetseks suunaks on pakendi ja pakendijäätmete vähendamine:

- elanikkonna kui jäätmetekitaja vastavasuunaline harimise ja selgitustööga (säästev tarbimine, kaupade teadlik valik jne);
- paigaldada vajadusel täiendavad pakendikonteinerid;
- pakendijäätmete sorteerimine nende tekkekohas;

- soodustada pakendi või pakendimaterjali ringlus või taaskasutamist muul viisil, mis tagaks pakendijäätmete taaskasutamise pakendiseaduses ettenähtud mahus.

5.3. Biolagunevad jäätmed

Biolagunevad jäätmed moodustavad olulise osa segaolmejäätmetest. Biolagunevate jäätmete koguste vähendamisel on võtmeroll ladestatavate segaolmejäätmete koguste vähendamisel ning prügilate keskkonnaohu minimaliseerimisel:

- Haljastusjäätmetest saab eristada ühiskondlikel aladel ja koduaedades tekkivad haljastusjäätmed. Haljastusjäätmete koguste vähendamiseks tuleb propageerida nende kohapealset kompostimist, millega enamused majapidamisi ka tegeleb.
- Kortermajade puhul on võimalik rakendada kompostreid, kuid kuna on tegemist uude lähenemisega, ei saa sellele esialgu panna suuri lootusi. Kortermajadele, kes ei kasuta kompostimist, seada kohustus biojäätmete äraveoks.
- Paber- ja papijäätmete koguste vähendamiseks on võimalik eelkõige paberi- ja papijäätmete kogumisvõrgustiku abil.

5.4. Puidujäätmed

Puidujäätmete koguse vähendamine on seotud puidu kui loodusvara säästva kasutamisega.

Ohtlike ainetega töödeldud puidujäätmeid käsitletakse ohtlike jäätmetena ning need tuleb üle anda otse ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale ettevõttele.

5.5. Ehitus- ja lammutusjäätmed.

Käesoleval ajal on ülevaade piirkonnas tekkivate ehitus- ja lammutusjäätmete koguste kohta kohati veel ebatäpne. Seepärast tuleb eraldi eesmärgina rõhutada vajadust saavutada kontroll tekkivate jäätmekoguste üle.

Ehitus- ja lammutustöödel saab jäätmeteket vältida ja koguseid vähendada:

- nõuda kõigilt ehitus- ja remonditööd teostavatel isikutelt ehitusprojekti esitamist, mis sisaldab lammutus-ehitustöödel tekkivate jäätmete ligikaudseid koguseid ja nende käitluskohad;
- suurendada korduvkasutatavate materjalide kasutamist;
- vähendada materjalide raiskamist tööde kõigil etappidel;
- vähendada ohtlike ainete ja ohtlike ehitusmaterjalide kasutamist.

Tekkinud ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemisel on eesmärgiks nende kohapealne sorteerimine ja taaskasutamine.

5.6. Ohtlikud jäätmed

Kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumissüsteemi arendamiseks:

- teha elanikkonna hulgas selgitustööd tagamaks ohtlike jäätmete sorteerimist kohapeal, teavitada elanikkonna ohtlike jäätmete kogumispunktide asukohast ning kogumisriingide toimumisest;
- korraldada vastavalt vajadusele, soovitatavalt vähemalt kord aastas tasuta ohtlike jäätmete kogumine.

Ettevõtluses tekkinud ohtlikud jäätmed tuleb jäätmetekitajal anda käitlemiseks üle ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale ettevõttele. Ettevõtluses tekkivate ohtlike jäätmete käitluse seiskohalt on eesmärkideks:

- saavutada kontroll kõikide ohtlike jäätmeid tekitavate ettevõtete üle, kaasa arvatud väikeettevõtlus;
- nõuda ohtlike jäätmete kogumisel tervise- ja keskkonnakaitseliste nõuete täitmine;
- vajadusel rajada ettevõtetesisesed ohtlike jäätmete kogumispunktid;
- lõpetada ohtlike jäätmete käitlemine selleks õigust mitte omavate isikute poolt;
- jääkreostuskollete ohtlikkuse välja selgitamine ja vajadusel saneerimine.

5.7. Muud jäätmed

Transpordijäätmed tekivad nii kodumajapidamistes kui ettevõtluses (sh autohooldused). Vanarehvide käitlemise lahendused tuleb leida riiklikul tasemel, luues selleks vastavad majanduslikud ning tehnilised tingimused.

Kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmed ning nende osad on jäätmeseaduse kohaselt probleemtooted, mille tootja on kohustatud tagama tema valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtootest tekkivate jäätmete kokkukogumise ja nende taaskasutamise või kõrvaldamise.

6. JÄÄTMEKÄITLUSE EESMÄRKIDE REALISEERIMINE

6.1. Alajõe valla õigusaktid

Korraldatud jäätmeveoga seotud ülesanded Alajõe vallas on kehtestatud Alajõe Vallavolikogu 12.03.2015 määruse nr 3 „Alajõe valla jäätmehoolduseeskiri“

Jäätmehoolduseeskirjaga sätestatakse:

- jäätmekäitluse ja jäätmete hoidmise korralduse ning sellega seotud tehnilised nõuded;
- jäätmetest tervisele ja keskkonnale tuleneda võiva ohu vältimise või kui see pole võimalik, siis vähendamise meetmed, sealhulgas olmejäätmete regulaarne äravedu tiheasustusalalt vähemalt üks kord kuu jooksul;
- kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil jäätmeveo piirkond, kus liitumine korraldatud jäätmeveoga on kohustuslik;
- korraldatud jäätmeveoga hõlmamata jäätmete käitlemise nõuded;
- korraldatud jäätmeveoga hõlmamata ehitus- ja lammutusprahi käitlemise nõuded;
- järelevalve korralduse jäätmekäitluse üle kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil;
- kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil asuvate jäätmekäitluskohtade järelehoolduse nõuded.

Perspektiivis koostatakse pärast 2017 kohalike omavalitsuse volikoguse valimisi tekkiva uue omavalitsusüksuse -Alutaguse valla territooriumil ühtne jäätmekava ning kujundatakse ühised jäätmepoliitika põhimõtted. Samuti ühtlustatakse jäätmeveoteenuse tasud, korraldatakse ühtne jäätmevoesüsteem. Käesolevad kehtivad lepingud ühtlustatakse ning piirkonna viiest vallast saab ühine tervik.

6.2. Alajõe valla ülesanded

Alajõe valla ülesanded piirkonna jäätmehoolduse arendamisel ning käesolevas jäätmekavas püstitatud eesmärkide saavutamisel on järgmised:

- kindlustada olmejäätmeveo tingimustes jäätmete kogumiseks ja veoks ettenähtud transportivahendite ligipääsu kõikidele jäätmevaldajatele. Eelkõige talvetingimustes korrapärast lumetõrjet teostama;
- kontrollida jäätmeveoga määratud jäätmekäitlustingimuste täitmist.

6.3. Jäätmetekitaja ülesanded

Jäätmetekitaja on kohustatud sorteerima oma jäätmed vastavalt nende liigile ning seejärel need vastavatesse kogumiskonteineritesse paigutama või kompostima.

Jäätmetekitaja on kohustatud sõlmima olmejäätmete veolepingu Alajõe vallas hanke võitnud jäätmekäitlusettevõttega.

6.4. Jäätmehoolduse arendamise rahastamine

Maapiirkondades, sh ka Alajõe valla territooriumil toetab jäätmekäitlust (subsideerib) omavalitsus oma eelarvest. Alajõe vallas oli 2017. aastal planeeritud valla eelarvesse suuremõõtmeliste konteinerite paigaldamiseks ja äraveoks 4650 eurot ning üldkasutatavate konteinerite tühendamiseks 1500 eurot. 2018.aastal jäävad kulutused jäätmehooldusele samale tasemele.

6.5. Jäätmevaldajate register

Alajõe vallavalitsus kasutab alates 2016.a.sügisest jäätmevaldajate registri pidamiseks programmi EVALD. Jäätmevaldajate registri pidamise eesmärgiks on tekitada omavalitsusele ülevaade kõikidest piirkonna jäätmetekitajatest, nende poolt tekitatavatest jäätmeliikidest ja kogustest.

Jäätmevaldajate registris kajastuvad järgmised andmed:

- jäätmetekitaja nimi/ nimetus
- jäätmetekitaja aadress
- eraisikust jäätmetekitaja puhul kasutatav elamutüüp
- jäätmetekitaja asukoht korraldatud olmejäätmeveo piirkonnas
- kasutatava konteineri tüüp
- jäätmeveo sagedus
- kogutud jäätmekogus
- andmed jäätmeveost ajutise vabastamise kohta

Jäätmekäitlejate register on töös Exceli tabelina ja EOMap-i e-keskkonnas EVALD.

7. ELANIKE TEAVITAMINE JA SELGITUSTÖÖ

Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd. Praktika on näidanud, et ainult eeskirjade kehtestamisest jääb väheseks ilma teavitamise ja kontrollita. Inimesi tuleb nõustada eeskirjades sisalduvate sätete täitmisel. Samuti tuleb informeerida ka sanktsioonidest, mis järgnevad eeskirjade mittetäitmisel. Elanikel peab olema motivatsioon jäätmekäitlust edendada jäätmekäitluse hinna, keskkonnateadlikkuse või mingi muu motivatsiooniteguri kaudu. Jäätmete liigiti kogumine peab olema piisavalt konservatiivne, et elanikud harjuksid seda tegema pikema aja jooksul. Elanike kaasamisel tehtava selgitustöö saab jagada kaheks: – üldine keskkonnakasvatuse, sh ka säästva jäätmekäitluse propaganda süstemaatiline läbiviimine kõigile sihtgruppidele; – konkreetse jäätmekäitlusprogrammi käivitamise eelne ja selle toimimise ajal toimuv selgitustöö. Antava teabe jagunemine on järgmine: – üldine teave jäätmekäitluse üldistest põhimõtetest, eri jäätmeliikide iseloomustus, näiteks koduses majapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kohta; – konkreetne teave käitlusskeemide, hajaasustuse konteinerite ja ohtlike jäätmete vastuvõtu asukoha ning lahtioleku aegade kohta; – jäätmekäitluse tehnoloogia – jäätmete kohtsortimise ja koduses majapidamises võimalike tehnoloogiate rakendamise kohta nagu kompostimine, komposti kasutamine, milliseid jäätmeid võib põletada. Selgitustöös on vajalik järgida vanust (täiskasvanud, noored/koolilapsed), asustustihedust (hajaasustus, tiheasustus, suvilaasumid) jne. Teavitamine ja selgitustöö peab olema õigesti ajastatud. Ajavahemik selgitustöö ja abinõude rakendamise vahel ei tohi olla suur. Inimesi ei tohi küllastada teabega, neile tuleb anda ainult oluline. Tähtis on praktilise kogemuse omandamine, seda eriti jäätmete sortimise, biolagunevate jäätmete kompostimise ja komposti kasutamise osas.

8. VASTUTUS

Jäätmete tekke vältimise või jäätmehoolduse nõuete rikkumise või jäätmete ladestamise eest väljaspool jäätmekäitluskohta karistatakse vastavalt Jäätmeseaduse § 120 lg 1 rahatrahviga kuni 300 trahviühikut. Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, karistatakse rahatrahviga kuni 3200 eurot. Nimetatud väärtegude menetlemisel kohaldatakse karistusseadustiku ja väärteomenetluse seadustiku sätteid. Väärtegude kohtuväline menetleja on Keskkonnainspeksioon, politsei ja kohalik omavalitsus.

9. JÄÄTMEKÄITLUSE KORRALDAMIST REGULEERIV SEADUSANDLUS

Jäätmeseadusest tulenevad kohaliku omavalitsuse õigused ja kohustused:

- Jäätmeseadus § 12 lg 2 - Jäätmehoolduse arendamist oma haldusterritooriumil korraldavad omavalitsusorganid.
- Jäätmeseadus § 31 lg 1- Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab jäätmete sortimist, sealhulgas liigiti kogumist, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses.
- Jäätmeseadus § 39, 42, 55-59 - Jäätmekava koostamine, jäätmekava sisu, jäätmekava avalikustamine ja vastu võtmine.
- Jäätmeseadus § 65 lg 2 - Kohaliku omavalitsuse üksused korraldavad oma haldusterritooriumil kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumist ja nende üleandmist jäätmekäitlajatele (välja arvatud tootjavastutuse korral).
- Jäätmeseadus § 66 lg 3 - Kohaliku omavalitsuse üksus võib jätta jäätmeveo korraldamata haldusterritooriumi hajaasustusega osades, kus jäätmetekitajate vähesuse ja hajutatuse ning jäätmete väikese koguse tõttu oleks korraldatud jäätmevedu ülemäära kulukas ning korraldatud jäätmeveoks puudub tervise- ja keskkonnakaitsevajadus.
- Jäätmeseadus § 66 lg 4 - Jäätmeliigid, millele kohaldatakse korraldatud jäätmevedu, veopiirkonnad, vedamise sagedus ja aeg ning jäätmeveo teenustasu suuruse määramise kord kehtestatakse valla- või linnavolikogu määrusega.
- Jäätmeseadus § 67 lg 1 - Korraldatud jäätmeveo teenuse osutaja leidmiseks korraldab kohaliku omavalitsuse üksus iseseisvalt või koostöös teiste kohaliku omavalitsuse üksustega teenuste kontsessiooni lähtuvalt riigihangete seaduses sätestatust.
- Jäätmeseadus § 67 lg 6- Veopiirkonna määrab kohaliku omavalitsuse volikogu, lähtudes eeldatavatest jäätmekogustest, hoonestusest ning teede- ja tänavatevõrgu eripärast.
- Jäätmeseadus § 69 lg 4 - Kui kohaliku omavalitsuse üksus on veendunud, et kinnistul ei elata või kinnistut ei kasutata, võib ta jäätmevaldaja erandkorras vabastada tema taotluse alusel teatud tähtjaks korraldatud jäätmeveoga liitumisest.
- Jäätmeseadus § 70 - Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise. Kohaliku omavalitsuse üksus võib korraldada ka muude jäätmete taaskasutamist või kõrvaldamist.
- Jäätmeseadus § 71 lg 1 - Jäätmehoolduseeskiri jäätmehoolduse korraldamiseks kohaliku omavalitsuse üksuses kehtestatakse volikogu määrusega.
- Jäätmeseadus § 71 lg 3 - Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmehoolduseeskirja eelnõu esitatakse arvamuse saamiseks maavanemale ja Keskkonnaametile, tervishoiuteenuste osutaja jäätmete käitlemise kord Terviseametile ja veterinaarteenuste osutaja jäätmete käitlemise kord maakonna veterinaarkeskusele, kes vajadusel teevad kahe nädala jooksul ettepanekuid eeskirja

täiendamiseks. • Jäätmeseadus § 79 - Valla- või linnavalitsus esitab kümne tööpäeva jooksul pärast jäätmeloa taotluse saamist loa andjale oma arvamuse jäätmeloa taotluse kohta.

• Jäätmeseadus § 117 lg 3 - Keskkonnaministril ja keskkonnajärelevalve asutusel on õigus saada toodete valmistajalt või sissevedajalt ning valitsusasutuselt või valla- või linnavalitsuselt andmeid Eestis valmistatavate või Eestisse sisseveetavate toodete ja nende valmistamisel kasutatavate ainete ning neist tekkivate jäätmete ja nende käitluse kohta.

• Jäätmeseadus § 128 lg 4 - Kui saastajat ei ole kindlaks tehtud ühe aasta jooksul jäätmete keskkonda viimise asjas süüteomenetluse alustamisest arvates, samuti juhul, kui jäätmete ja saastuse likvideerimisega ei ole võimalik keskkonnakaitsealistest kaalutlustest lähtuvalt viivitada, korraldab jäätmete käitlemise ja saastuse likvideerimise keskkonnajärelevalve asutuse või kohaliku omavalitsuse üksuse või kohaliku omavalitsuse asutuse ettekirjutuse alusel maa omanik, kellele kuuluval maal jäätmed või saastus asub.

• Jäätmeseadus § 128 lg 6 - Kui kohaliku omavalitsuse üksus ei ole oma haldusterritooriumil sisse seadnud korraldatud jäätmevedu, kuigi tal oli see kohustus või jäätmeseaduse §-s 711 sätestatud registri andmetel on üle 2 protsendi jäätmevaldajatest väljaspool olmejäätmete kogumissüsteemi, kannab see kohaliku omavalitsuse üksus tavajäätmete ning nendest põhjustatud saastuse likvideerimise kulud.

• Jäätmeseadus § 135 lg 1 - Korraldatud jäätmevedu tuleb korraldada alates 2005. aasta 1. jaanuarist. • Jäätmeseadus § 135 lg 2 - Kohaliku omavalitsuse üksusele, mille haldusterritooriumil elab vähem kui 1500 inimest, korraldatud jäätmeveo korraldamise kohustus jäätmeseaduse §-de 66–69 tähenduses ei laiene. 11.2. Pakendiseadusest tulenevad kohaliku omavalitsuse õigused ja kohustused • Pakendiseadus § 15 lg 1 - Kohaliku omavalitsuse organ määrab kindlaks oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid ning sätestab need jäätmehoolduseeskirjas.

• Pakendiseadus § 15 lg 2 - Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavas käsitletakse eraldi pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutuse korraldust ning väljaarendamist ja seatud eesmärkide saavutamise meetmeid. 11.3. Keskkonnajärelevalve seadusest tulenevad kohaliku omavalitsuse õigused ja kohustused

• Keskkonnajärelevalve seadus § 3 lg 1 - Keskkonnajärelevalvet teostavad Keskkonnainspeksioon, Maa-amet ja kohalik omavalitsusorgan või -asutus.

• Keskkonnajärelevalve seadus § 6 lg 1 - Kohaliku omavalitsusüksuse volikogu kehtestatud keskkonnakaitse- ja -kasutusala otsuste järgimist kontrollivad volikogu poolt selleks volitatud isikud või asutused, või kui neid ei ole määratud, valla- ja linnavalitsus.

• Keskkonnajärelevalve seadus § 6 lg 2 - Kui kohalikule omavalitsusüksusele on pandud seadusega ka § 6 lõikes 1 nimetatata keskkonnajärelevalve ülesandeid, või kui ta on need endale seaduse alusel ise võtnud, määrab volikogu ka nende teostamiseks vajalikud isikud või asutused või teostab järelevalvet valla- või linnavalitsus

- Keskkonnajärelevalve seadus § 6 lg 3 - Kohalik omavalitsusüksus: - rakendab seaduses sätestatud abinõusid ebaseadusliku tegevuse tõkestamiseks ja kohustuslike keskkonnakaitseabinõude elluviimiseks; - teavitab Keskkonnainspeksiooni keskkonda kahjustavast või ohustavast õigusvastasest tegevusest või loodusressursi kasutamisega seotud õiguspärasest tegevusest, kui selline tegevus seab ohtu inimeste elu, tervise või vara, ning Maa-ametit maakasutuse, maakorralduse ja maaarvestuse nõuete rikkumise juhtumitest.
- Keskkonnajärelevalve seadus § 6 lg 4 - Kui kohaliku omavalitsusüksuse volikogu ei ole otsustanud teisiti, toimub § 6 lõigetes 1 ja 2 nimetatud keskkonnajärelevalve samaselt riigiasutuse korraldatava järelevalvega ning järelevalve teostajal on oma haldusterritooriumil võrdsed õigused riigi keskkonnajärelevalve asutuse ja keskkonnakaitseinspektoriga.

10. MAKSUMUS JA FINANTSEERIMINE

Jäätmekäitluse süsteemi ümberkorraldamine tõstab jäätmekäitluse hinda. Teiste maade kogemused on näidanud, et ka jäätmete taaskasutamine tõstab tervikuna jäätmekäitluse hinda. Hinnatõusu põhjused on järgmised: – suurenevad jäätmete transpordikulud; – suurenevad jäätmete taaskasutamisega seotud kulud; – lisanduvad ohtlike jäätmete kogumissüsteemi rakendamisega seotud kulud; – kulutusi on vaja teha vanade prügilate sulgemisele ja jääkreostuse likvideerimisele. On ilmne, et jäätmetekitaja (nii kodumajapidamised kui ka ettevõtted) ei suuda katta kõiki neid kulutusi. Hinnatõusu vähendamise peamised võimalused on tekkivate jäätmete hulga vähendamine ja mitmesuguste abirahade kasutamine.

Maapiirkondades jäävad omavalitsused jäätmekäitlust toetama (subsideerima) oma eelarvest. Risustatud piirkondade puhastamiseks tuleb kasutada töötuid, sidudes neile makstava abiraha saamise jäätmete koristamisega. Jäätmekäitluse finantseerimiseks tuleb kasutada kõiki võimalikke allikaid ja mitte jätta kõrvale sellest protsessist jäätmetekitajat, seda nii elanike kui ka ettevõtete tasandil.

Jäätmekäitluse finantseerimise allikad on järgmised: – jäätmetekitaja; – ettevõtete vahendid; – omavalitsuste eelarved; – riiklikud vahendid (RIP – riiklike investeeringute programm); – keskkonnainvesteeringute keskus.